

Izoglose v prekmurskem narečju – regionalna geolingvistika

MOJCA HORVAT

*Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Novi trg 4, SI – 1000 Ljubljana,
mojca.horvat@zrc-sazu.si*

SCN III/1 [2010], 87–108

Članek¹ predstavlja poskus prispevka k slovenski regionalni geolingvistiki. V slovenskih narečjih sta bili doslej predmet regionalne geolingvistične obravnave dve slovenski narečni skupini – primorska in koroška. Mario Alinei regionalne lingvistične atlase opredeljuje kot atlase druge generacije (če prvo generacijo predstavljajo nacionalni atlasi, tretjo atlasi jezikovnih družin – npr. *OLA*, četrto atlasi nesorodnih jezikov – npr. *ALE*). Pomen tovrstnih kart bo prikazan na primeru jezikovnih kart prekmurskega narečja, ki ga lahko na podlagi mlajših glasoslovnih pojavov razdelimo v tri podnarečja (dolinsko, ravensko, goričko).

Izbrani jezikovni pojavi bodo v članku predstavljeni na kartah z metodo lingvistične geografije, in sicer na podlagi gradiva za *Slovenski lingvistični atlas*.

The paper contributes to Slovenian regional geolinguistics, which deals with linguistic phenomena on the regional level. To date regional areal linguistics has been applied in two of the Slovenian dialect groups, the Littoral and the Carinthian dialect groups. According to Mario Alinei, this type of linguistic atlas is defined as second generation atlases (while first generation atlases are national atlases, and the third atlases of language groups – e. g., *OLA*, and, finally, fourth generation atlases are those of nonrelated languages (continental atlas) – *ALE*). The importance of regional linguistic atlases will be presented by the case study based on linguistic maps representing Prekmurje dialect linguistic features. Considering the newest phonetical features, this dialect could be divided into three subdialects (dolinsko, ravensko, goričko).

In the present paper, selected linguistic features will be presented on the regional linguistic maps with the method of the geolinguistics, as they are transcribed in the data base for *Slovenian Linguistic Atlas*.

---

¹ Na tem mestu se zahvaljujem dr. Karmen Kenda-Jež za konstruktivne pripombe ob nastajanju članka.

Ključne besede: geolingvistika, regionalna geolingvistika, prekmurško narečje, izoglose

Key word: geolinguistics, regional geolinguistics, Prekmurje dialect, isoglosses

---

0 Uvod

Geolingvistika (lingvistična geografija, *Sprachgeographie*) ima kot posebna veja dialektologije v evropskem prostoru že več kot stoletno tradicijo. Začetki le te segajo v osemdeseta leta devetnajstega stoletja – Wenkerjev atlas nemških narečij (prvi del – *Sprachatlas der Rheinprovinz, nördlich der Mosel und des Kreises Siegen*), o institucionalizirani geolingvistiki pa govorimo od začetkov dvajsetega stoletja od Gillieronovega dela *Atlas linguistique de la France*) dalje, po katerem sta se zgledovala tudi K. Jaberg in J. Jud v atlasu *Sprach- und Sachatlas des Italiens und der Südschweiz*. Po Alineiju (1983: XIX) lahko vsa dosedanja tovrstna dela razvrstimo glede na dve merili: a) področno in b) metodološko. Po prvem merilu se atlas razvrščajo glede na obseg analiziranega geografskega območja. Nacionalne atlase poimenuje atlase prve generacije, regionalne atlase druge generacije, kot atlas tretje generacije so pri njem opredeljeni atlas jezikovnih družin (npr. Slovanski lingvistični atlas – *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas*), najobširnejše področje pa vključujejo t. i. atlas četrte generacije (npr. Evropski lingvistični atlas – *Atlas linguarum Europae*). Po drugem, metodološkem, merilu so atlas razdeljeni v dve skupini: prikazovalni atlas (gradivo je prikazano v izhodiščni obliki brez nadaljnih analiz, tj. fonetični zapis posameznih leksemov, fonemov, morfemov ob imenu ali številki kraja) in interpretativni atlas (abstrahiran prikaz zbranega jezikovnega gradiva, z znakovno ali izoglosno tehniko kartografiranja).

1 Regionalna geolingvistika

Primerjava zaporedja nastajanja posameznih tipov atlasov določenih jezikov prinaša zanimive ugotovitve. Za nekatere jezike (npr. Wenkerjev *Sprachatlas der Rheinprovinz* in *Sprachatlas von Nord- und Mitteldeutschland*) so bili namreč predhodno izdelani regionalni in šele nato nacionalni atlas, drugod spet obratno. Posamezna raziskovalna središča so se za izdelavo regionalnih atlasov pred nacionalnimi odločila zaradi manjšega raziskovalnega območja, ki naj bi služilo za izdelavo »poskusnega zvezka« pred nacionalnim (Reichan, Woźniak 2004: 10), spet drugim se je zdelo smiselno najprej raziskati širše območje, torej določen jezikovni prostor kot celoto, nato pa na podlagi izsledkov nacionalnih atlasov izdelati še regionalne z namenom poglobljene

raziskave že obravnavanega področja. Posebnosti posameznih območij, regij ali predelov so se tako jasno pokazale šele v kontrastivnem razmerju z drugimi regijami (npr. prisotnost/odsotnost posamezne predmetnosti in s tem tudi njenega poimenovanja).

1.1 Regionalna geolingvistika v slovenskem prostoru

V slovenskem prostoru sta bili doslej predmet regionalne geolingvistične obravnave dve narečni skupini – primorska in koroška. V zahodnih slovenskih narečjih je raziskovanje usmerjeno predvsem v zbiranje narečne leksike ter njen prikaz na napisnih jezikovnih kartah, v severnih pa ob leksiki dokumentirajo še značilne glasoslovne pojave, na podlagi katerih ugotavljajo potek prevladujočih izofon in izoleks.

1.1.1 Zahod slovenskega jezikovnega prostora

Center geolingvistike zahodnega slovenskega jezikovnega prostora je Znanstvenoraziskovalno središče Univerze na Primorskem, kjer so nastali in še nastajajo leksični regionalni atlasi.

Prvi tovrstni atlas – *Slovenski dialektološki leksikalni atlas tržaške pokrajine* (SDLA-Ts) iz leta 1987 avtorice Rade Cossutta je glede na metodo kartografiranja prikazovalni (ob številki kraja je zapisan narečni odgovor v fonetični transkripciji). Gradivo, zbrano po vprašalnici za ASLEF (*Atlante Storico-Linguistico-Etnografico del Friuli-Venezia Giulia*), v desetih krajih v okolici Trsta (dodano je tudi gradivo dveh točk, vključenih v mrežo za ASLEF), je prikazano na 177 kartah (čeprav je zapisano gradivo za 740 vprašanj). V skladu z Alineijevo razvrstitvijo tipov atlasov gre za prikazovalni atlas druge generacije.

Grafično naprednejši in z enako metodo kartografiranja je *Slovenski dialektološki leksikalni atlas slovenske Istre* (2005), ki prikazuje lekseme, zbrane s pomočjo prilagojene vprašalnice furlanskega atlasa ASLEF v 21 istrskoslovenskih točkah. Zbrano je gradivo za 740 vprašanj (vprašanja so zapisana kot iztočnice brez konteksta), razvrščenih po tematskih sklopih (npr. naravni pojavi, rastlinstvo, živalstvo, deli človeškega telesa in bolezni ...). Tudi tu gre za atlas prikazovalnega tipa, pri čemer gradivo ni interpretirano, temveč ponujeno v nadaljnje jezikovne analize.

Poleg omenjenih atlasov v koprskem raziskovalnem središču nastaja tudi projekt *Narečni atlas slovenske Istre in Krasa* (NASIK), pri katerem sodelujejo G. Filipi, R. Cossuta in S. Giljanovič. Atlas bo prikazoval narečno gradivo, zbrano po vprašalnici za *Lingvistični atlas Istre*, v izbranih dvajsetih točkah raziskovalnega območja ter v nekaj kontrolnih točkah zunaj njega.

1.1.2 Sever slovenskega jezikovnega prostora

Podrobneje se z narečji koroške narečne skupine na avstrijskem Koroškem ukvarjajo dialektologi Slovenskega znanstvenega inštituta na Dunaju in Inštituta za slavistiko Univerze Karla in Franca v Gradcu. Njihovo delo poteka po konceptu dolgoročnega cilja, tj. v skladu s projektom za zbiranje leksičnih in glasoslovnih posebnosti tega prostora. Omenjeni projekt med drugim² vključuje tudi določanje poteka izofon in izoleks celotnega obravnavanega področja.

Na narečni karti slovenskega jezika so bile meje koroškega narečja določene na podlagi glasoslovnih in oblikoslovnih pojavov. Graški dialektologi se zavedajo, da je tak način diferenciacije področja mogoče dopolniti z informacijami o poteku izoleks, ki pogosto razkrivajo drugačne medsebojne povezave posameznih območij. V sklopu raziskovalnega projekta Inventarizacija slovenskih govorov na Koroškem (*Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten*) je bilo tako izvedeno terensko zapisovanje leksike v 220 točkah, in sicer na podlagi vnaprej pripravljenih vprašanj. (Pfundl 1981: 449–452) Zbrano gradivo je kartografirano na znakovnih kartah, kjer so posamezni znaki izbrani po skrbno izoblikovanem sistemu – z istim geometrijskim likom se kartografira izvorno sorodne lekseme, znotraj teh pa so posamezne glasoslovne posebnosti prikazane s pomočjo notranjih zapolnitev. Leksemi, ki se pojavljajo v arealih, so na nekaterih kartah prikazani s ploskovno tehniko (npr. Karta 5: pomlad – Frühling, Karta 11: teloh – Schneerose, Karta 12: zvonček – Schneeglöcklein). V skladu z že omenjeno Alineijevo klasifikacijo atlasov gre v tem primeru za interpretativne karte.

1.2 Regionalna geolingvistika v evropskem prostoru

Velik pomen geolingvističnih atlasov zasledimo že na prvi pogled, ko pobrska-mo po tovrstni literaturi različnih evropskih jezikov. V nadaljevanju bom na kratko prikazala le nekatere izmed njih, ki so mi bili v času pisanja prispevka na voljo.

V množici evropskih jezikovnih atlasov vsekakor zavzemajo pomembno mesto poljski. Začetki poljske lingvistične geografije v tridesetih letih dvajsetega stoletja sovpadajo z zametki slovenske lingvistične geografije – z Ramovševimi prvimi načrti za slovenski jezikovni atlas. Poljski dialektologi se tako lahko

² Končni cilj projekta tvori pet delnih ciljev: 1. izdaja Tezavra slovenskega ljudskega jezika, 2. določitev poteka izofon in izoleks, 3. določitev in analiza posameznih besednih polj z upoštevanjem govorne zmožnosti dvojezičnih govorcev, 4. določitev funkcionalnih in socialnih zvrsti, 5. opis kompleksne jezikovne situacije ter pomembnejših etnografskih in kulturnozgodovinskih elementov (Žejn 2006: 447).

ponašajo z bogato geolingvistično tradicijo. Ob velikem številu regionalnih atlasov³ so nastali tudi trije, ki pokrivajo celotni nacionalni prostor.⁴

Prvi atlas regionalnega obsega, Atlas poljskega Podkarpattja (*Atlas językowy polskiego Podkarpacia*), Małecki, Nitsch 1934, sta avtorja zasnovala kot poskus raziskave manjšega obsega pred večjim projektom – atlasom celotnega poljskega jezikovnega prostora. V mrežo točk sta vključila 39 krajev, v katerih se je zbiralo gradivo po vprašalnici, ki je obsegala 1000 vprašanj. Pri prikazovanju gradiva sta se avtorja zgledovala po Gilliéronu oz. začetnikih romanske geolingvistike, saj sta se odločila za izrisovanje napisnih kart, na katerih so bili narečni odgovori v fonetični transkripciji prikazani ob številki kraja (Reichan, Woźniak 2004).

Drugačno in precej bolj dodelano tehniko kartografiranja lahko opazujemo v Jezikovnem atlasu kašubščine in sosednjih dialektov (*Atlas językowy kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich*, 1964–1978), kjer so na barvnih kartah označeni geografski elementi: reke, mesta, meje okrožij, obala ... Jezikovne značilnosti so na tej podlagi prikazane s črnimi simboli različnih oblik z različnimi zapolnitvami, z izoglosami in šrafurami. Ta interpretativni atlas obsega okrog 800 kart, objavljenih v več zvezkih.

Med zahodnoslovanskimi jezikovnimi atlasii velja omeniti še češki prispevek h geolingvistiki – Jezikovni atlas jugozahodne Morave (*Jazykový atlas jihozápadní Moravy*) avtorice Libuše Čížmárové z Masarykove univerze v Brnu. Gradivo, zbrano na podlagi besedno-slikovne vprašalnice, je večinoma prikazano na kombiniranih kartah (napisno-izoglosno-znakovno-ploskovnih), na katerih so imena krajev označena s kraticami, te pa so razvezane v abecednem seznamu pred kartami. Pri tehniki kombiniranja so uporabljene različno okrepljene izoglose, pri čemer tanjše črte ločujejo območja z izvorno istim pojavom, ki se na sinhroni ravni ločuje le glasovno (npr. *kudla* in *kodla*) ali oblikoslovno, debelejšje pa območja z izvorno različnim leksemom (npr. *burgyňa* in *řepa*). Vsaka interpretativna karta je opremljena z legendo in komentarjem.

2 Poskus regionalne geolingvistike za prekmursko narečje

V skladu z doslej obravnavanimi slovenskonarečnimi primeri regionalne geolingvistike se sedaj zahodnim (primorskim) in severnim (koroškim) narečjem pridružuje še poskus regionalne geolingvistike na primeru prav tako obrobnega, tj. vzhodnega (prekmurskega) narečja. Tradicija nastajanja regionalnih lingvističnih atlasov obrobnih narečij je znana npr. tudi v poljskem jezikovnem prostoru (prim. Reichman, Woźniak 2004).

³ Poleg obravnavanih še *Atlas gwar mazowieckich*, *Atlas gwarowy województwa kieleckiego*, *Polsko-laskie pogranicze językowe na terenie Polski i Czechosłowacji*, *Atlas gwarowy dawnej puszczy sandomierskiej*, *Atlas gwar polskich i ukraińskich okolic Włodawy*, *Mały atlas językowy województwa gorzowskiego*.

⁴ *Mały atlas gwar polskich*, *Atlas polskich inowacji dialektalnych*, *Atlas gwar polskich*.

Čeprav se zavedam, da zahteva izbira krajev, vključenih v raziskovalno mrežo, ki v našem primeru temelji na nacionalni mreži za SLA, razmislek o njeni morebitni zgotovitvi ali dopolnitvi na območjih, ki so zaenkrat še bele lise, sem se ob pripravi zasnove atlasa odločila izrisati karte na podlagi trenutno dostopnega gradiva. Mreža točk tako obsega 20 krajev,⁵ ki so ponekod bolj, drugod manj oddaljeni drug od drugega.

2.1 Prekmursko narečje⁶

Prekmursko narečje tvori skupaj s prleškim, slovenskogoriškim in haloškim narečjem panonsko narečno skupino, ki na stiku z germanskim in madžarskim svetom predstavlja najvzhodnejše slovensko narečje. V skladu z najzgodnejšo narečno diferenciacijo slovenskega jezikovnega prostora se je to narečje izoblikovalo na področju, ki so ga poselili staroselci iz južnoslovanske skupine, in sicer v smeri ob Savi in Dravi navzgor. Glede na najzgodnejšo narečno členitev slovenskega jezikovnega prostora prekmursko narečje tako prištevamo k jugovzhodni enoti, za katero je značilno, da je doživela zgodnjo denazalizacijo psl. nosnikov *ę* in *ǫ*, diftongizacijo *ō in *ě > *ou* in *ei*, labializacijo *ā* > *ǣ*, razvoj *u*-ja v smeri *i*-ja (*u* > *ü*). To narečje je zanimivo tudi z leksičnega vidika, saj se ob prevladujoči slovanski (tudi staroslovanski) leksiki pojavljajo germanizmi (prevzeti v različnih razvojnih obdobjih) in hungarizmi. (Logar 1993, Smole 2000a)

2.2 Zunajjezikovni oris prekmurskega narečja

Na področju Prekmurja se v geografskem smislu izrisujejo štiri enote: na slovenski strani so to Dolinsko, Ravensko in Goričko, na madžarski strani pa Porabje. Meja med najbolj ravninsko enoto – Dolinskim – in nekoliko bolj gričevnato enoto – Ravenskim – poteka po ločnici Dokležovje–Bratonci–Lipovci–Gančani–Filovci–Strehovci–Dobrovnik; na drugi strani pa črta Bakovci–Rakičan–Lukačevci–Mlajtinci–Ivanci–Bogojina povezuje mejne ravenske vasi. Meja med Goričkim in Ravenskim poteka po vznožju gričevja – krajne goričke vasi so tako Korovci–Gornji Črnci–Beznovci–Zenkovci–Šalameneci–Brezovci–Sebeborci, mejne ravenske pa Cankova–Topolovci–Strukovci–

⁵ Mreža točk: 387 Cankova, 388 Gorica, 389 Martjanci, 390 Strehovci, 391 Beltinci, 392 Gomilica, 393 Nedelica, 394 Velika Polana, 395 Gornja Bistrica, 396 Hotiza, 397 Večeslavci, 398 Grad, 399 Gornji Petrovci, 400 Križevci, 401 Kančevci, 402 Šalovci, 403 Markovci, 404 Gornji Senik–Felsőszölnök, 405 Slovenska ves – Rábatótfalu, 406 Ženavci – Jennersdorf. Točka 401 je delno zapisana, točki 405 in 406 pa nezapisani.

⁶ To poglavje je skrajšan in nekoliko predelan del članka (M. Horvat, 2008: Narečna podoba Prekmurja. *Življenje in delo Jožefa Borovnjaka*. Maribor: Slavistično društvo, (Zora 55). 235–256.), ki je vsebinsko povezan s tematiko tega prispevka.

Puževci–Lemerje–Gorica–Puconci–Moravske Toplice–Tešanovci. Po sredi Goričkega in Porabja pa se je v začetku 20. stoletja vrezala ostra državna meja med Slovenijo in Madžarsko.

Sodobno razmejitev obravnavanega prostora velja navezati na zgodovinsko razmejitev pokrajine od Muri. Bogato in pestro zgodovino Prekmurja sta dodobra raziskala pomurska rojaka Zelko (1996) in Slavič (1999), ki se jima pridružuje zgodovinar Kos (1935: 16–20). Zadnji zgodovino tega prostora razdeli v tri večja obdobja, pri čemer prvo obsega obdobje od slovanske naselitve do prihoda Madžarov v Panonsko nižino nekje na prelomu 9. in 10. stoletja, drugo, najdaljše, se končuje z eno izmed najpomembnejših letnic za Prekmurce – letom 1919, ko so deželo na levem bregu Mure po tisočletju ponovno tudi upravno priključili matičnemu narodu, ta je obenem začetek novega, tj. tretjega obdobja, ki ga živimo še danes.

Med naštetimi obdobji se zdi smiselno izpostaviti drugo, najdaljše, ki je trajalo kar tisoč let in v katerem so se izoblikovale glavne značilnosti prekmurskega narečja. V obdobju pod madžarsko krono je bilo Prekmurje upravno razdeljeno v dve enoti, tj. županiji – k Železni županiji (*Vasvármegye*) je spadalo celotno Porabje, Goričko in kraji v okolici Murske Sobote (Goričko in Ravensko), medtem ko je jugovzhodni del z Dolnjo Lendavo (Dolinsko) spadal v Zalsko županijo (*Zalavármegye*). Cerkvenoupravno so Prekmurci iz Železne županije spadali v györsko (rabsko) škofijo, Prekmurci iz Zalske županije pa v vesprensko škofijo. V 11. stoletju je del zalskih župnij (Bogojina, Turnišče, Dobrovnik, Dolnja Lendava) prešel v novoustanovljeno zagrebško škofijo. Upravna meja med županijama je bila tako od 1176. leta tudi cerkvena meja med györsko in zagrebško škofijo. Vse do 18. stoletja so bili ogrski Slovenci upravno razdeljeni, dokler se niso 1777. leta združili v takrat ustanovljeni škofiji s središčem v Sómbotelu, kar je ugodno vplivalo na razvoj deželne zavesti (Slavič 1999: 23).

2.3 Znotrajjezikovni oris prekmurskega narečja

Z jezikovno podobo tega prostora se je doslej ukvarjala množica⁷ vidnih slovenskih (in tujih) dialektologov, tule povzemam le najbistvenejše ugotovitve po Logar 1996, Smole 2000a, Zorko 1994, 2005.

⁷ 1. Oskar Ásbóth (1912), Ungarisch-slovenische »vucke«. *Archiv für slawische Philologie* 33. 321–338. 2. Marc L. Greenberg (1992), Circumflex advancement in Prekmurje and beyond. *Slovene studies*, 14, št. 1. 69–91. 3. Marc L. Greenberg (1993), Glasoslovni opis treh prekmurskih govorov in komentar k zgodovinskemu glasoslovju in oblikoglasju prekmurskega narečja. *Slavistična revija*, 41, št. 4. 465–487. 4. Mojca Horvat (2008), Narečna podoba Prekmurja (po gradivu za SLA). *Življenje in delo Jožefa Borovnjaka*. Maribor. 235–256. 5. Marko Jesenšek (2005), Nastanek in razvoj prekmurskega knjižnega jezika. *Slavistična revija*, 53, št. 1. 1–12. 6. Janko Jurančič (1966), O leksiku v panonskih govorih. *Panonski zbornik*. Murska Sobota. 31–41. 7. Mihaela Koletnik (2008), *Panonsko lončarsko in kmetijsko izrazje ter druge dialektološke študije*. Maribor. 8. Tine

Prekmursko narečje, ki pozna jakostno naglaševanje, spada po prvotni dialektizaciji slovenskega jezika v jugovzhodno skupino. Izvedena sta bila oba splošnoslovenska naglasna pomika (tip *zlâto* > *zlatô*, *ôko* > *ôko* > *okô* in umik kratkega naglasa na prednaglasno dolžino). Skrajšani stari akut je v tem narečju še zmeraj kratek. Sistem dolgih samoglasnikov je monoftongično-diftongičen, sistem kratkih pa monoftongičen. Inventar samoglasnikov tako obsega: a) dolgi vokalizem *i:i, u:u, u:i, (ü:ü), e:i, o:u, e:, (ö:), o:, e:i, o:u, a:/â:; b) kratki vokalizem pa *i, u, ü e, o, e, â, r*.*

Prekmursko narečje je mogoče sinhrono na podlagi mlajših glasoslovnih pojavov razdeliti v tri enote: za severne govore je značilno labializiranje kratkega in nenaglašena *a*-ja, razvoj končnega *-l* > *-o, j* > *d'*; osrednji govori prav tako labializirajo kratki in nenaglašeni *a*, razvoj *-l* > *-o, j* > *g* (pred sprednjimi samoglasniki na začetku besede), *j* > *dž* (pred zadnjimi samoglasniki), *t* > *k* (pred *ŕ*); južni govori labializirajo dolgi naglašeni *a*, *-l* > *u*, *t* > *k* (pred *ŕ*).

3 Lingvistične karte, izrisane na podlagi gradiva za SLA⁸

V nadaljevanju bodo komentirane fonetične in leksične karte za območje prekmurščine, ki so bile izrisane na podlagi gradiva za Slovenski lingvistični atlas, in sicer z metodami, uveljavljenimi v slovenski in slovanski geolingvistikah. Tehnika kartografiranja se od karte do karte razlikuje, in sicer v skladu z večjo ali manjšo diferenciranostjo posameznih jezikovnih prvin (fonemov, leksemov), tako je gradivo ponekod omogočalo kombinirano kartografiranje, npr. napisno-izoglosno, oz. napisno-izoglosno-znakovno, ponekod le znakovno.

Logar (1966) Prispevek k dialektologiji Goričkega. *Panonski zbornik*. Murska Sobota. 29–30. 9. Tine Logar (1981), Gornji Senik: (Felsőszölnök; OLA 149): [fonološki opis]. *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*. Sarajevo. 10. Avgust Pavel (1909), *A vashidegkuti szlovén nyelvjárás hangtana* (Glasoslovje slovenskega cankovskega narečja). Budimpešta. 11. Fran Ramovš (1935), Prekmurski dialekt. *Historična gramatika slovenskega jezika VII, Dialekti*. Ljubljana. 183–193. 12. Jakob Rigler (2001), Smeri glasovnega razvoja v panonskih govorih. *Zbrani spisi I*. Ljubljana. 373–384. 13. Zinka Zorko (1991), Kontrastivni vidiki dialektološkega raziskovanja: (prekmursko porabsko narečje). *Sedemdeset let slovenske slovenistike: zbornik Slavističnega društva Slovenije*. Ljubljana. 79–95. 14. Zinka Zorko (1994), Panonska narečja. *Enciklopedija Slovenije* (8. knjiga, Nos–Pli). Ljubljana. 232–233. 15. Zinka Zorko (2003), Oblikoslovje in leksika v govoru Cankove. *Avgust Pavel*. Maribor. 73–94. 16. Zinka Zorko (2005), Prekmursko narečje med Muro in Rabo na vseh jezikovnih ravneh primerjalno z današnjim nadnarečnim prekmurskim knjižnim jezikom. *Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost: zbornik mednarodnega znanstvenega srečanja, Murska Sobota, 14. in 15. julij 2003*. Petanjci. 47–68.

⁸ Gradivo kart 1–6 je bilo že kartografirano in objavljeno v članku (Horvat, 2008: 235–256.), le da z drugo, tj. znakovno tehniko kartografiranja, tukaj pa je ponovno obdelano zaradi možnosti dodatne izrabe gradiva.

3.1 Fonetične lingvistične karte⁹

Na *Karti 1* so kartografirani refleksi fonema *j- pred sprednjimi samoglasniki (v besedah SLA 194 *ječmen*, SLA 047 *jetra*, SLA 015 *jezik*, SLA 515 *jesen* (letni čas), SLA 401 *jesen* (drevo)). V prekmurskem narečju se obravnavani fonem pojavlja v štirih oblikah, in sicer kot *j*, *g*, *d'* in *ž*. V strnjenem arealu v južnih točkah (391–396) fonem v razvoju ne doživlja sprememb (npr. 391 Beltinci: *jěčmen*, *jětra*, *jězik*, *jesěn*), medtem ko v osrednjih in v severozahodnih govorih tvori najobširnejši areal fonem *g*. V skrajnem severovzhodnem območju – izoglosa od prevladujočega fonema *g* ločuje točke 399, 400, 402 in 403 – pa se govori *d'*. Le v dveh severnih točkah (399 in 401) je zabeležen še refleks *ž*. Pojav *j > d'*, ki je znan tudi sosednjim madžarskim narečjem, Ramovš (1924: 164) razlaga kot »posledico energične artikulacije, pri kateri se jezikovni artikulirajoči del prekomerno dvigne«. Pred sprednjimi vokali lahko gre razvoj *j*-ja še eno stopnjo naprej, torej *j > d' > g*.

Tudi na *Karti 2* je prikazana fonetična raznolikost *j-, le da pred zadnjimi samoglasniki (v besedah SLA 405 *jabolko*, SLA 414 *jagoda*, SLA 501 *jajce*). Na podlagi obravnavanega pojava izoglose prekmursko narečje delijo v tri predele. Tako kot pred sprednjimi vokali ostaja fonem *j pred zadnjimi nespremenjen v južnih točkah (391–396), medtem ko se geografsko osrednji in severni del razčlenita v dva areala – severozahod pozna refleks *ž* (npr. 397 Večeslavci *'žuâ:gda*, *'žuâ:boko*, *'žuâ:jce*), severovzhod pa *d'* (npr. 400 Križevci *d'âgoda*, *d'âbuko*, *d'âjce*).

3.2 Leksične lingvistične karte

Karta 3 prikazuje leksično podobo analiziranega prostora na podlagi prekmurskih poimenovanj za pomen 'dlake pod nosom', knjiž. *brki*, in sicer izoglosa razdeli prekmurščino v dve enoti: južni govori poznajo leksem *mustači*,¹⁰ osrednji in severni pa *bajusi*.¹¹

Tudi na *Karti 4* izoglosa deli prekmurščino v dva predela, in sicer na podlagi prevladujočih leksemov za pomen 'v času od svita do dopoldneva', knjiž. *zjutraj*. V južnem predelu tvori strnjen areal leksem *zajtra* (npr. 392 Gomilica *'zâjtra*), v osrednjih in severnih govorih pa leksem *vgojčno* (npr. 388 Gorica *vgôjčnu*). V treh severnih točkah poznajo leksem s korenem *ran*, in sicer v točkah 402 Šalovci in 404 Gornji Senik *zazrankoma* v točki 403 Markovci pa *rano*.

⁹ Karte so izrisane s pomočjo programa CorelDraw 12, in sicer za podlago služi izsek neme karte s številkami raziskovalnih točk, ki so jo izdelali na Geografskem inštitutu Antona Melika in na Inštitutu za antropološke in prostorske študije na ZRC SAZU (vir: pregledne karte Geodetskega zavoda RS, Geodetske uprave RS, Geodetskega inštituta Slovenije).

¹⁰ Prevzeto prek balkanskih jezikov iz srgr. *moustákion* 'brki'. (Skok 1972: 488)

¹¹ Prim. z madž. *bajusz* 'brk, brki'. (Hradil 1980: 24)

Na *Karti 5* so kartografirana poimenovanja za pomen 'zelo nalezljiva kožna bolezen ljudi in živali z močnim srbenjem, ki jo povzročajo zajedavci', knjižno *garje*. Prekmurščina pozna za ta pomen dva izraza, in sicer *srab* in *srbeščica*. Izoglosa, ki tudi na podlagi tega leksema deli prostor na dve enoti, je tukaj nekoliko pomaknjena proti severu – leksem *srbeščica* se tako ob južnih točkah govori še v osrednjih, tj. v 388 Gorica in 389 Martjanci, leksem *srab* pa v vseh severnih govorih.

Šesta karta je leksično-besedotvorno nekoliko bolj raznolika od ostalih petih, saj se za pomen 'vnetje nosne sluznice, pri katerem se močneje izloča sluz ali gnoj', knjižno *nahod*, v prekmurščini govori kar pet leksemov. Na strnjenem območju južnih govorov poznajo leksem *natha*, ki je sicer slovanskega izvora (*naduha*), v prekmurščino pa je bil glasovno spremenjen prevzet iz madžarščine (prim. z madž. *natha* 'nahod'). Drugi najpogostejši je leksem *našest* – zapisan v štirih osrednjih in severnih govorih, v točkah 401 in 402 pa kot različica *vnašast* (npr. 401 *v'nā:šast*). Po asimilaciji sklopa *st > c* se v zahodnih govorih pojavlja tudi oblika *našec* (npr. 397 *'na:šec*). Kot enkratnica je v točki 391 Beltinci zapisana nadpomenka *prehlad*.

Namen sedme karte je bil prikazati leksično diferenciranost na podlagi leksemov za pomen 'limfni organ v žrelu', knjižno *bezgavka*. Prevladujoči areali prekmurščino v tem primeru delijo v eno večjo in dve manjši enoti. vzdolž osrednje vertikale se razprostira območje z leksemom *mandola*,¹² vzhodno od nje areal leksema *kuščarji* (394 *kūščarię* in 396 *kūščari*), zahodno pa areal leksema *mandeljn*.¹³ Kot enkratnici se pojavljata še leksema *puta* v točki 392¹⁴ in v 395 predložna zveza *na dimaču*.¹⁵

Karta 8 opisuje jezikovno pokrajino na podlagi poimenovanj za pomen 'nalezljiva bolezen s pegastimi izpuščaji na koži, ki se pojavlja zlasti pri otrocih', knjižno *ošpice*. Narečni leksemi za ta pomen ne tvorijo večjih opaznejših arealov, zato se je zdelo smiselno leksično raznolikost prikazati z znakovno karto. Najpogostejši leksem *bleki*¹⁶ je razpršen po celotnem prostoru. V štirih točkah 388, 397, 398, 403 je zapisan drugi najpogostejši izraz *sutnice*.¹⁷ Tako kot knjižni zvrsti je leksem *ošpice* znan tudi prekmurščini. Kot enkratnica je v točki 400 zapisan leksem *gobe*.

Tudi na *Karti 9* z leksemi za pomen 'ki je v stanju velike napetosti, ki se izraža kot nemir, strah, zlasti pred pomembnejšimi dogodki', knjižno *živčen*, se leksične raznolikosti zaradi razpršenosti ne da prikazati z izoglosami, temveč s simboli. Najpogostejši leksem, enak knjižnemu, tj. *živčen* je razpršen po

¹² Prim. z madž. *mandula* 'mandelj'. (Hradil 1982: 340)

¹³ Prim. z nem. *Mandeln* 'mandlji'. (Debenjak 2001, el. različica)

¹⁴ Prim. z bav. srvnem. *put(t)e* 'posoda, brenta', srvnem. *büt(t)e*, stvnem. *butin(n)a*. (Bezljaj 1995: 139)

¹⁵ Prim. *dimljača* = *dimlje*, *dymati* 'napihovati, pihati, puhati', povratno 'napihovati se, otekati', ker so v dimljah bezgavke, ki rade zatečejo. (Snoj 2003: 110)

¹⁶ Prim. z nem. *Fleck* 'madeži, ošpice'. (Striedter-Temps 1963: 93)

¹⁷ Po aferezi iz *(o)sūkņce* < *(o)sutnice* 'Blattern'. (Ramovš 1924: 209)

celotnem prostoru, medtem ko je drugi najpogostejši *čemerasti*¹⁸ zabeležen v osrednjih in severnih govorih. Dvakrat, enkrat v južnih, drugič v severnih govorih, se pojavi tudi pridevnik *nervozen*.¹⁹ Kot enkratnici sta zapisana leksema *nagel* in *idegeš*.²⁰

Še en primer leksično-besedotorne razpršenosti predstavlja *Karta 10* s pridevniškimi poimenovanji za pomen 'ki ima grbo', knjižno *grbast*. Najpogostejši je prevzeti leksem *pukljav*,²¹ ki ga poznajo v večini govorov. Drugi najpogostejši je koren *grb-*, na katerega se pripenjajo pripone *-av* (v točkah 390, 392, 393, 397, 399) ali *-ast* (v točki 393). Kot enkratno dvojnično poimenovanje je v točki 398 zapisana zveza *ima borjo*.²²

4 Gradivo²³

Objava²⁴ gradiva se kljub neenotnosti transkripcije zdi smiselna, kajti preverljivost geolingvističnega prikaza in njegove analize je tako lahko sprotna. Gradivo namreč hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani, in sicer v zvezkovni in listkovni obliki, v zadnjih letih pa so sodelavci omenjene sekcije s sodelovanjem študentov slovenistike del gradiva za SLA prenesli v računalniško podatkovno zbirko.

Prikazano gradivo je v članku objavljeno v citatni obliki, torej tako, kot je zapisano v listkovno-zvezkovni bazi, in sicer v dveh transkripcijah – starejši t. i. Ramovševi in novi nacionalni transkripciji (Benedik 1999: 20).

V prvem stolpcu je zapisana številka točke iz mreže krajev SLA, v drugem čas zapisa odgovora, v tretjem ime kraja, v četrtem in petem pa odgovori na različna vprašanja iz Vprašalnice²⁵ za SLA.

¹⁸ Prim. *čemer* 'strup'. (Bezljaj 1977: 78)

¹⁹ Prim. z nem. *nervös* iz lat. *nervösus* 'žilast, kitast'. (Snoj 1997: 380)

²⁰ Prim. z madž. *ideges* 'živčen, nervozen'. (Hradil 1982: 219)

²¹ Prim. z avstr. bav. nem. *Puckel* 'grba' (Bezljaj 1995: 135).

²² Domnevno iz madž. *bordzsu* 'tele, mlada žival, bedak, torba'. V tem primeru bi lahko šlo za motivacijo poimenovanja po podobnosti (EWU 1992: 127).

²³ Gradivo je zapisano z vnašalnim sistemom ZRCola, ki ga je na ISJ FR ZRC SAZU razvil dr. Peter Weiss.

²⁴ Za gradivo kart 1–6 glej Horvat (2008: 245–249).

²⁵ Ramovševa vprašalnica, po kateri je potekalo zbiranje gradiva za SLA, je sestavljena iz 870 oštevilčenih vprašanj, ki so razdeljena v 16 skupin: I. Telo, II. Obleka, III. Hiša, IV: Vas, V. Prazniki, VI. Orodje, VII. Živina, VIII. Rastline, IX. Planina, X. Bolezni, XI. Čas, XII. Pokrajina, XIII. Družina, XIV. Štetja, XV. Razno, XVI. Gramatična vprašanja. Vprašanja niso zastavljena v stavčni obliki, vsebujejo le knjižni izraz, ki se mu navadno išče narečna ustreznica ali pomen v posameznem krajevnem govoru (Benedik, 1999: 15).

Tabela 1: gradivo za 7. in 8. karto

Točka	Kraj	Leto zapisa	Odgovor	
			SLA V479 bezgavka	SLA V478 ošpice
387	Cankova	2007	'mandɛlnj	b'la:ke, 'ošpice
388	Gorica	1960	mɔndulj	sũknjɛ
388	Gorica	1973	ni odgovora	blɛkij
389	Martjanci	1958	mɔndolã	blãkɛ
390	Strehovci	1983	ni odgovora	øšpice
391	Beltinci	1972	mãndolj	blɛkij
392	Gomilica	1986	'mãndula	'øšpice
392	Gomilica	1957	pũta	blɛkij
392	Gomilica	1963	ni izraza	blãki
393	Nedelica	1959	ni odgovora	blãkij
394	Velika Polana	1957	kũšçarjɛ	blɛkij
395	Gornja Bistrica	1983	na dimãču	blãki
396	Hotiza	1957	kũšçarj sũ sɛ jɛmi ũčɛmɛrijlĩ	blɛkij
397	Večeslavci	1983	'ma:ndj	'sũ:kɛce
398	Grad	1958	mãndjn	sũkɛce, blãkɛ
399	Gornji Petrovci	1967	ni odgovora	blɛkɛ
400	Križevci	1958	mɔndola	gɔbe
401	Kančevci		ni zapisa	/
402	Šalovci	1985	ni odgovora	ni odgovora
403	Markovci	1958	ne vedo	blãkɛ, sũkɛca
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1976	ni odgovora	ni odgovora
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1978	brez podatkov	blɛkɛ
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1983	'mã:ndula	b'la:kɛ
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1986	ni odgovora	b'la:kɛ
405	Slovenska vas – Rábatótfalu	/	ni zapisa	/
406	Ženavci – Jennersdorf	/	ni zapisa	/

Tabela 2: gradivo za 9. in 10. karto

Točka	Kraj	Leto zapisa	Odgovor	
			SLA V493 živčen	SLA V492 grbast
387	Cankova	2007	'zi:fčɛn	'pũklavj
388	Gorica	1960	čɛmɛrãstj	pũklãvj
388	Gorica	1973	žifčɛn	pũklavj
389	Martjanci	1958	žifčãn	pũklãvɛ, bõrdžõ mã
390	Strehovci	1983	/	gřbavi
391	Beltinci	1972	žifčɛn	pũklavj
392	Gomilica	1986	'žifčɛn	'gřbaf
392	Gomilica	1957	žifčɛn	pũklaf, pũklavj
392	Gomilica	1963	žifčɛn	pũklavi
393	Nedelica	1959	žifčãn	gřbaf, gřbastj, pũklaf
394	Velika Polana	1957	žifčɛn	pũklavj, pũklaf
395	Gornja Bistrica	1983	bãjsɛn	pũklaf
396	Hotiza	1957	nɛrvõuzɛn	pũklaf
397	Večeslavci	1983	'na:geu, čeme'ruã:stɛ	'gř:bavɛ
398	Grad	1958	nãrvõzãn	pũklavɛ
399	Gornji Petrovci	1967	žifčɛn	gřbajè
400	Križevci	1958	žifčãn	pũklavɛ
401	Kančevci	/	ni zapisa	ni zapisa
402	Šalovci	1985	/	'pũ:klavɛ
403	Markovci	1958	žifčãn	pũklavɛ
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1976	čamarãstɛ	pũklavɛ
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1978	idegeš, čamarãstɛ	pũklavɛ
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1983	'čã:merastɛ	'pũ:klavɛ
404	Gornji Senik – Felsőszölnök	1986	čama'rã:stɛ	'pũ:klavɛ
405	Slovenska vas – Rábatótfalu	/	ni zapisa	ni zapisa
406	Ženavci – Jenersdorf	/	ni zapisa	ni zapisa

5 Zaključek

Namen tega referata ni bil zasnova nove mreže točk in izdelava vprašalnice, prilagojene jezikovni diferenciaciji prekmurskega narečja, ampak na gradivu za SLA prikazati glasoslovno in leksično členjenost obravnavanega prostora in s tem prispevati k regionalni geolingvistiki slovenskega prostora. Izoglose (v našem primeru izofone in izolekse) so lahko jasen in izrazit pokazatelj (ne) povezanosti določenih območij, pa najsibo v diahronem ali sinhronem pogledu. Na podlagi poteka izoglos je bila tako prikazana členitev prekmurščine, iz česar je razvidno, da je meja med južnim ravninskim (dolinskim) in severnim gričevnatim (ravenskim in goričkim) področjem še dandanes razmeroma ostra, in sicer poteka po nekdanji cerkvenoupravni meji iz 12. stoletja. Meja med goričkim in ravenskim podnarečjem je manj izrazita, kar je tudi odraz tega, da to ozemlje v preteklosti upravno ni bilo razdeljeno.

Iz vseh dosedanjih primerov slovenske regionalne geolingvistike je razvidno, da ta bistveno dopolnjuje in bogati področje nacionalnih dialektoloških raziskav, še vedno pa se zdi nujno čim prej izdati prvi del slovenskega lingvističnega atlasa, ki bo regionalne drobce povezal v celoto in jih postavil drugega ob drugem v nazorno primerjavo najizrazitejših posebnosti.

LITERATURA

- Mario ALINEI, 1983: Introduction. *Atlas Linguarum Europae. Commentaires. Volume I – premier fascicule*. Van Gorcum: Assen. XV–XXXIX.
- , Wolfgang VIERECK, 1997: *Atlas Linguarum Europae: Perspectives nouvelles en géolinguistique*. Roma: Poligrafico.
- Atlas językowy kaszubszczyzny i dialektów sąsiednich*, 1964–1978. Warszawa: Zespół Zakładu Słowianoznawstwa PAN.
- Francka BENEDIK, 1999: *Vodnik po zbirki za Slovenski lingvistični atlas (SLA)*. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
- France BEZLAJ, 1976–2007: *Etimološki slovar slovenskega jezika. Prva knjiga. A–J*. Ljubljana: Mladinska knjiga. Avtorji gesel France Bezljaj, Marko Snoj in Metka Furlan.
- Rada COSSUTTA, 1996: *Slovenski dialektološki leksikalni atlas koprške pokrajine (SDLA-Kp)*. Trst.
- , 2005: *Slovenski dialektološki leksikalni atlas slovenske Istre (SDLA-SI)*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- , 2006: Od Gilliérona do Slovenskega dialektološkega leksikalnega atlasa slovenske Istre (SDLA-SI). *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*. Ur. Mihaela Koletnik, Vera Smole. Maribor: Slavistično društvo. (Zora 41). 235–242.

Libuše ČIŽMÁROVÁ, 2000: Jazykový atlas jihozápadní Moravy. Brno: Masarykova univerzita.

Doris DEBENJAK idr., 2001: *Veliki nemško-slovenski slovar* (elektronski vir). Ljubljana: DZS.

Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen, 1992. Lieferung 1. Budapest: Akadémiai kiadó.

Gradivo za Slovenski lingvistični atlas (SLA), ki ga hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Marc L. GREENBERG, 1993: Glasoslovni opis treh prekmurskih govorov in komentar k zgodovinskemu glasoslovju in oblikoglasju prekmurskega narečja. *Slavistična revija* 41/4. 465–487.

Stanislav HAFNER, Erich PRUNČ, 1980: *Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten: Grundsätzliches und Allgemeines*. Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz.

Mojca HORVAT, 2007: *Geolingvistični prikaz nekaterih leksemov iz pomenskega polja bolezni – samostalniki (po gradivu za SLA)*. Diplomsko delo. Ljubljana.

– –, 2008 Narečna podoba Prekmurja (po gradivu za Slovenski lingvistični atlas). *Življenje in delo Jožefa Borovnjaka*. Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti. (Zora 55). 235–256.

Jože HRADIL, 1982: *Madžarsko-slovenski slovar*. Ljubljana: DZS.

– –, 1996: *Slovensko-madžarski slovar*. Ljubljana: DZS.

Mihaela KOLETNIK, 2008: *Panonsko lončarsko in kmetijsko izrazje ter druge dialektološke razprave*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta. (Mednarodna knjižna zbirka Zora, 60).

Milko KOS, 1935: Panonska krajina od naselitve Slovencev do prihoda Madžarov. *Slovenska krajina*. Zbornik ob petnajstletnici osvobodjenja. Beltinci: Konzorcij. 16–20.

Tine LOGAR, 1993: *Slovenska narečja*. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Zbirka Cicero)

– –, 1996: *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*. Uredila Karmen Kenda-Jež. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.

Mieczysław MAŁECKI, Kazimierz NITSCH, 1934: *Atlas językowy polskiego Podkarpacia*. Kraków: Polska akademija umiejętności.

Franc NOVAK, Vilko NOVAK, 1996: *Slovar beltinskega prekmurskega govora*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Heinrich PFANDL, 1981: K regionalni porazdelitvi izoleks v slovenskih narečjih na Koroškem. *Slavistična revija* 29. 449–452.

Fran RAMOVŠ, 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika: II. Konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

– –, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika: VII. Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

Jerzy REICHMAN, Kazimierz WOŹNIAK, 2004: *Polskie atlasy dialektologiczne i etnograficzne*. Kraków: Wydawnictwo Lexis.

Petar SKOK, 1972: *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Knjiga druga. K–poni*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Matija SLAVIČ, 1999: *Naše Prekmurje: zbrane razprave in članki*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Vera SMOLE, 2000a: *Zgodovinska slovnica in dialektologija II. Narečne skupine*. Ljubljana.

– –, 2000b: Časovni prislovi v slovenskih narečjih: (po gradivu za SLA). *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: zbornik predavanj* 36 (2000), Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 49–62.

Marko SNOJ, 2003: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Modrijan.

Hildegard STRIEDTER-TEMPS, 1963: *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*. Berlin: Osteuropa-Institut.

Ivan ZELKO, 1996: *Zgodovina Prekmurja: izbrane razprave in članki*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Zinka ZORKO, 1994: Panonska narečja. *Enciklopedija Slovenije* (8. knjiga, Nos–Pli). Ur. Marjan JAVORNIK idr. Ljubljana: Mladinska knjiga. 232–233.

– –, 2005: Prekmursko narečje med Muro in Rabo na vseh jezikovnih ravninah primerjalno z

današnjim nadnarečnim prekmurskim knjižnim jezikom. *Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost*. Zbornik mednarodnega znanstvenega srečanja. Murska Sobota: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija Petanjci. 47–69.

Andrejka ŽEJN, 2006: Graški leksični raziskovalni projekt – uresničevanje prvega delnega cilja. *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*. Ur. Mihaela Koletnik, Vera Smole. Maribor: Slavistično društvo. (Zora 41). 446–455.

ISOGLOSSES IN THE PREKMURJE DIALECT – REGIONAL GEOLINGUISTICS

The paper is a contribution to Slovenian regional geolinguistics. So far, regional areal linguistics has been applied to two of the Slovenian dialects – the Istrian and the Carinthian. According to Mario Alinei, this type of linguistic atlas is defined as a second generation atlas (while first generation atlases are national atlases, and the third the atlases of language groups – e. g. OLA, and finally the fourth generation atlases are those of unrelated languages – ALE). In the paper the importance of regional linguistic atlases will be presented through a case study based on linguistic maps representing the linguistic features of the Prekmurje dialect. Together with the Prekmurje dialect, the dialects of Prlekija, Haloze and Slovenske gorice represent the easternmost Slovenian dialect group, i. e. the Pannonian dialect group. The development of Prekmurje dialect has been influenced by many historical factors – the political no doubt the most impor-

tant one among them – such as the Church administrative partition of Prekmurje and subordination to the Hungarian crown for over a millenium. In the paper, the selected linguistic features will be presented on the regional linguistic maps using geolinguistic methods as transcribed in the database for SLA.

PRILOGE

Karta 1: refleksi ***j** pred sprednjimi vokali

Karta 2: refleksi ***j** pred zadnjimi vokali

Karta 3: **brki** (SLA 067)

Karta 4: **zjutraj** (SLA 504)

Karta 5: **garje** (SLA 474)

Karta 6: **nahod** (SLA 477)

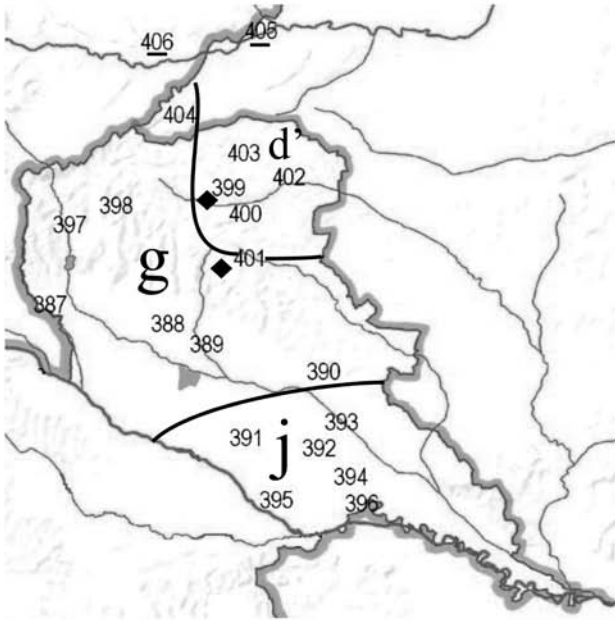
Karta 7: **bezgavke** (SLA 479)

Karta 8: **ošpice** (SLA 487)

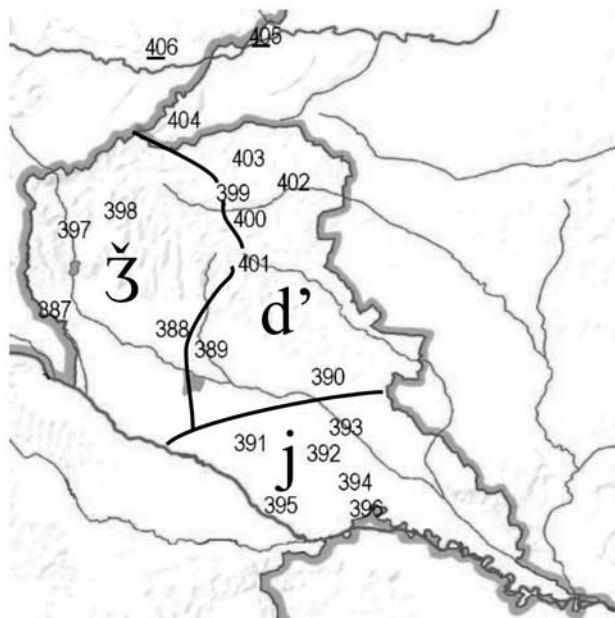
Karta 9: **živčen** (SLA 493)

Karta 10: **grbast** (SLA 492)

Karta 1: refleksi *j (pred sprednjimi vokali)
Map 1: reflexes *j (in front of the front vowels)

Karta 2: refleksi *j (pred zadnjimi vokali)
Map 2: reflexes *j (in front of the back vowels)

Karta 3: brki
Map 3: moustache

Legenda

/ ni odgovora

— ni zapisa

Karta 4: zjutraj
Map 4: in the morning

Legenda

★ zazrankoma

▲ rano

/ ni odgovora

— ni zapisa

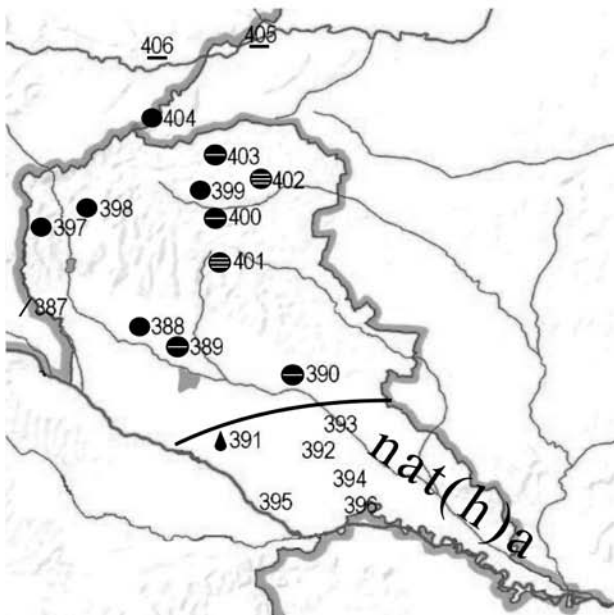
Karta 5: garje
Map 5: mange

Legenda

- srbeščica
- ▲ srab
- / ni odgovora
- ni zapisa

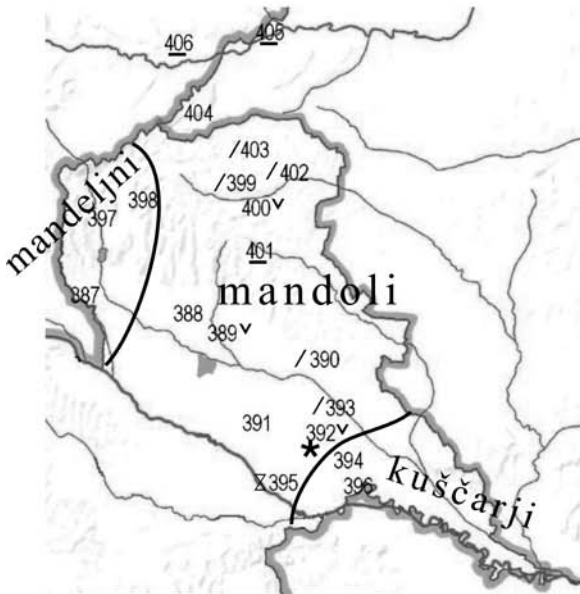
Karta 6: nahod
Map 6: flu

Legenda

- našec
- ◐ našast
- ◑ vnašast
- ▲ prehlad
- / ni odgovora
- ni zapisa

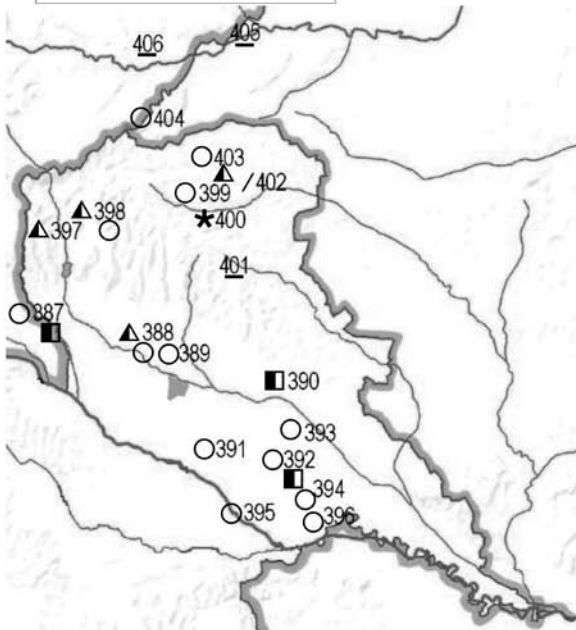
Karta 7: bezgavke
Map 7: lymphatic gland

Legenda

- ★ puta
- ⊗ na dimaču
- / ni odgovora
- ni zapisa

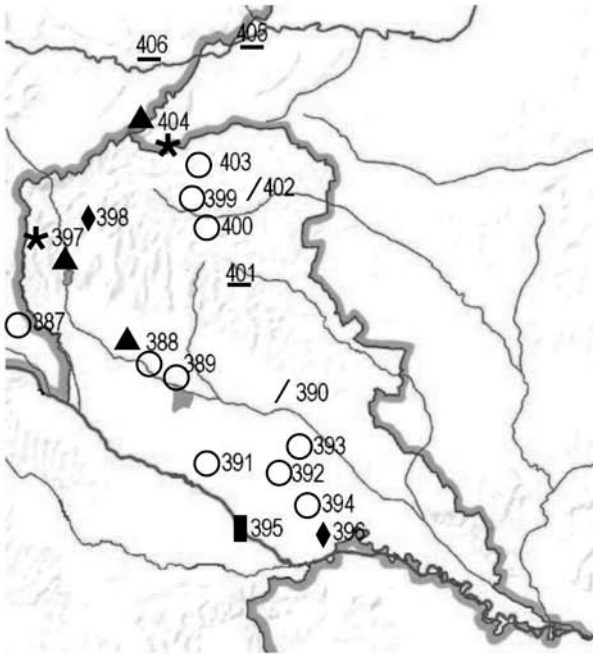
Karta 8: ošpice
Map 8: measles

Legenda

- bleki
- ▲ suknice
- ošpice
- ★ gobe
- / ni odgovora
- ni zapisa

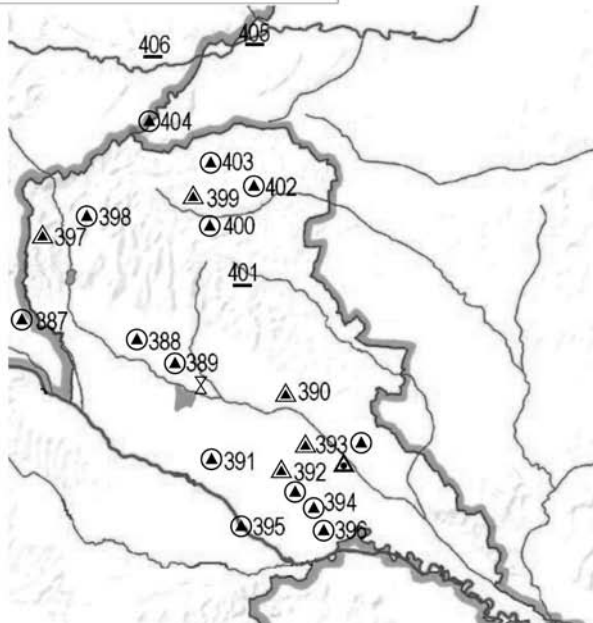
Karta 9: živčen
Map 9: nervous

Legenda

- živčen
- ▲ čemerasti
- besen
- ◆ nervozen
- ★ idegeš, nagel
- / ni odgovora
- ni zapisa

Karta 10: grbast
Map 10: hunchbacked

Legenda

- ⊕ puklav
- ▲ grbav
- ▲ grbasti
- ⊗ ima borjo
- / ni leksema
- ni zapisa